ગરબાવળી.

સર્વે શોખીન સજ્જનોને વાસ્તે

કવીશ્વર દલપતરામ ડાહ્યાભાઈની

બનાવેલી.

અમદાવાદ

માણેકચોક માળણ કાગદીઓળની સામે

શા૦ હીરાભાઈ પુંજાસાના મકાનમાં

"અમદાવાદ ટાઈમ્સ પ્રેસ"માં

કાળીદાસ સાંકળચંદે છાપી પ્રસિદ્ધ કરી.

સંવત ૧૯૪૦. સન ૧૮૮૪.

કિંમત રૂ૦-૧-૦

૧૯૯૧

ગરબાવળી.

ચાલ વિશે ગરબી. ૧

ચાલો તમે ચાલ ચાલી રૂડી;
મુકી દેવી વાંકી હોય ભુંડી. ચાલો૦ ૧
રમવું તો ડાહ્યાની સાથે;
કે કજીયો નહી આવે માથે. ચાલો૦ ૨
વસ્ત્ર વગરનાં નહી ફરીએ;
મા બાપનું કહ્યું મન ધરીએ. ચાલો૦ ૩
સુડી પાળી સાથે નહી રમીએ;
બોલેલું વાહાલાનું ખમીએ. ચાલો૦ ૪
બીજા જેવું કંઈ લેવા માટે;
ન લડીએ મોટાની સાથે. ચાલો૦ ૫
સાચું બોલે તે સારાં;
જુઠે તો દુઃખ થશે ભારી. ચાલો૦ ૬
વિદ્યા ભણશે તે સારે;
તેના પર જઈએ બલીહારી. ચાલો૦ ૭
ધંધા વગરના નવી ફરીએ;
મહેતાજીની શિક્ષા મન ધરીએ. ચાલો૦ ૮

છોડીઓને ભણવા વિશે ગરબી ૨.

મહેનો તમે ભાવ સહીત ભણજો;
ભાંડા બોલ્યાં નિંદે તે નવ ગણજો. મહેનો૦ ૧
ભણે તેતો ભગવંતને ભાવે;
[illegible] જ્ઞાન અપાર આવે;
[illegible] સદગુણ આવે. મહેનો૦ ૨

તેનો અપજશથી ભાગે,
ને ઘાણી લાજનો ભય ભાગે;
માટો સતીઆનું પદ માગે. કહુંને
દુરાચાર હોય ન જાણે તેમાં
જાપા જુઓ ફરી રહે જેમાં;
અધીકનો શું પ્રમાણ એમાં કહુંને
ભણેલી હતી રૂકમણી રાણી,
મીરાંબાઈ મુલકમાં વખાણી;
જેની કવિતા જગ સૌ જાણી. કહુંનો૦
પ્રીયાને પાપ ભણ્યે લાગે,
એવું કોઈ લખી ન ગયા આગે;
માટે બોલનાર જુની માગે. કહુંને
ભણ્યા વિના કયાંથી અક્કલ આણે;
નીતિ રીતી તે કેમ જાણે;
ભણ્યા વિના જન પશુ પ્રમાણે. કહુંનો૦
ભણો ગુણી નાગરની નારી;
આ રીતે નહીં કહીએ સારી;
ચતુર લેજો ચીતમાં વિચારી. કહુંનો૦
ભણો તમે આળસ ખરું છોડી,
થશે તેથી લાભ નહીં થોડો;
કહે દલપત બેઉ કર જોડી. કહુંનો૦

ગાયા વિશે ગરબી ૪.

[illegible] ચાલ સખી એક કાગળ લખીએ હરીને એ રાગ
અમદાવાદ નામે આજ, શેહેર છે સારૂંરે;
સજ્જ કંપની કેરૂં રાજ, પ્રજાને પ્યારૂંરે.
કોટા વચ્ચે માણેકચોક, શોભા સારીરે.
[illegible] લક્ષાપતી બહુ લોક, વડા વેપ

એવું કહીએ ન આચરીએ બહેન. બાજ૦ ૭
જે સપુત છે સારી છોડી,
મા બાપની લાજ વધારે બહેન; બાજ૦ ૮
ભણિ હોઇ તાણું સોનું કરશે;
જ્ઞાતિને એમ સુધારો બહેન; બાજ૦ ૯
જે સંપ સગાથી તોડે ઈ,
તે કોઈ વખત હાથ ઘસે છે બહેન; બાજ૦ ૧૦
જે સહુનું સારૂં ઈચ્છે છે,
તેના દીલમાં દેવ વસે છે બહેન; બાજ૦ ૧૧

સજનીને શીખામણની ગરબી. ૫

"રૂડું ન કહીએજીરે" એ રાગની.

સાંભળ બહેન શિખામણ સારી, તે છે સાતર તારીજીરે;
સુખ સંપતિ સત કીરતિ સેવિશ, માનીશ વાત અમારી;
સુણજો સજનીજીરે. ૧
સજ સધળાથી પેહેલાં જાગો, પ્રીત સહીત પ્રભાતેજીરે;
આળસને તો મેલો અળગી, વળગી ન રહો વાતે સુ૦ ૨
પ્રારથના પરમેશ્વરની કરી, ઘર ધંધામાં ધશિએજીરે;
જ્યાં સુણીએ ઉપદેશજ ઉલટો, ત્યાં નહી વાસો વશએ સુ. ૩
જે નારી વઢકારી નઠારી, લડસે લાજ વિસારીજી;
તો તેમાંથી તુરતજ પાછા, હઠીએ હિંમત હારી સુ૦ ૪
ચટકની ચંચળ ચાલે, ચૌટામાં નહી ચાલોજી;
આચરણ વિના સુવરણનો, ઢોડ ન ઢશીયે ઢાલો. સુ. ૫
પેહેલી પાઠસો ભણીયે, ભણીયે ગણીયે ભાવેજીરે;
કરજની ખાણ ન ખણીયે, જે થકી નિંદ્રા ન આવે સુ૦ ૬
આવકનો અડસટો જોઈને, ખરચ કરીયે જાણીજીરે;
આવકથી અદકું ખરચે, ઘર જાવાની નીશાની. સુ૦ ૭

દિલમાં થઈ મગરૂર ન ડોલે, બોલ ન બોલે બળમાંજી;
માન ઘટે અભીમાન ધર્યાથી, ઘટે પ્રતિષ્ઠા પળમાં. સુ૦ ૮
નમ્રપણામાં અમરત સરખો, સ્વાદ વસે છે સારાજીરે;
મગરૂરીમાં રસ નથી મીઠો, ખાટો તામો ખારો. સુ૦ ૯
હરખ હમેશ હૈયામાં ધરોએ, કહાએ ક્લેશ ન કરીએજી;
માણસનું જીવતર છે થોડું, જરૂર ન નાણું જવાયે. સુ૦ ૧૦
સુધરેલી સુંદરીઓ સાથે, નામ ગણાએ જેનુંજી;
દલપતરામ કહે દુનિયામાં, ધન ધન જીવતર તેનું. સુ૦ ૧૧

ઘેલી મુસાફરીની ગરબી. ૫

"સમી સાંજના ચોર છપાયારે, લઈ બાગાણીયા" એ રાગની.

એક હતી મુસાફર ઘેલીરે, સુણો સાહેલીયો;
તેની આગળ એક તપેલીરે, સુણો સાહેલીયો. ૧
ગઈ રાતની રાખી એઠીરે, સુણો સાહેલીયો;
ઉઠી પરભાતે માંજવા બેઠીરે, સુણો સાહેલીયો. ૨
ઘણી રીતે ઘશી ઘશી થાકીરે, સુણો સાહેલીયો;
બહુ ડાઘા રહ્યા તોય બાકીરે, સુણો સાહેલીયો. ૩
પુરી રીસે તપેલી ઉપાડીરે, સુણો સાહેલીયો;
સામી ભીંતની સાથે પછાડીરે, સુણો સાહેલીયો. ૪
લેઈ પથરો તપેલાને કુટીરે, સુણો સાહેલીયો;
પડ્યાં કાંકાં તપેલી તો ફુટીરે, સુણો સાહેલીયો. ૫
થયા બપોર ભુખતો લાગીરે, સુણો સાહેલીયો;
પછી વાસણ માગવા લાગીરે, સુણો સાહેલીયો.
એને વાસણ ન આપે કોઈરે, સુણો સાહેલીયો;
પછી રાગ તાણી ઘણી રોઈરે, સુણો સાહેલીયો.
તોય થઈ ન તપેલી તો સાજીરે, સુણો સાહેલીયો;
હસે લોકને તે મરે લાજીરે, સુણો સાહેલીયો.

જેથી સ્વારથ આપણા જરાયેરે, સુણો સાહેલીયો;
તેના ઉપર ક્રોધ ના કરો એરે, સુણો સાહેલીયો. ૯
બાત કુજાતી ગાયની ખમીએરે, સુણો સાહેલીયો.
તેને તજીયેતો દુખ કયાંથી જમીયેરે,સુણો સાહેલીયો.૧૦
કોઈની સાથે કુંઠારે લડીએરે, સુણો સાહેલીયો;
એમાં આપણે હલકાં પડીએરે, સુણો સાહેલીયો. ૧૧
સાંખી ચાલે તે માણસ મોટુંરે, સુણો સાહેલીયો;
દિલે સાચુ માનો નથી ખોટુંરે, સુણો સાહેલીયો. ૧૨

ફુલણજીની ગરબી. ૬

"વાલા તમારી જોઇને રહીછું વાટરે વાલાજી."

ફુલણજી તમે ફુલાઆ કેમ ફુલ્યારે ફુલણજી;
આ ઉપજ ખરચનો આટસટો કેમ ભુલ્યા મારા ફુલણજી.
કરજ કરીને વરા ભલા તમે કીધારે ફુલણજી;
આ ગરથ પરાયા ખરચીને જસ લીધા મારા ફુલણજી. ૨
ઘર વેચીને ઘી સાકર તો લીધારે ફુલણજી;
આ જમણ સરસ સામા વડીયાથી કીધા મારા ફુલણજી. ૩
પીતાંબર પેહેરીને પંગતમાં ફરીઆરે ફુલણજી;
આ મનમાં ફુલી કરી મુછે કર ધરીઆ મારા ફુલણજી.૪
વળનો દિવશ થયો કે માગે નાણાંરે ફુલણજી;
આ નાણાનાં કાંઈ ન મળે ઠેકાણાં મારા ફુલણજી. ૫
આ ફુલણજી ઉપર અરજી થઈ ત્યાંથીરે ફુલણજી;
આ જપત થઈ મિલકત કાહાડી ઘરમાંથી મારા ફુલણજી.૬
ફુલણજી તમને જેણે ફુલાવ્યારે ફુલણજી;
આ તેતો કોઈ મદદ કરવા ન આવ્યા મારા ફુલણજી.૭
ફુલણજી તો કુવો ખોળવા ચાલ્યારે ફુલણજી;
આ ગરથ વિના તે આફીણ ન કોઈએ આલ્યાં મારા૦ ૮

જમની વખત વખાણ ભલા જે કરતારે ફુલાણજી;
આ એ સઉ હાસ્ય કરે નીચા આચરતાં મારા ફુલાણજી. ૯
આ અવસર તો અધીક વખાણી ચડાવ્યારે ફુલાણજી;
પણ આ અવસરતો એવકુફ બનાવ્યા મારા ફુલાણજી. ૧૦
વેહેરચાં પટકુળને બાંધ્યા સંદરવારે ફુલાણજી;
આ ઘર બાળીને ચાલ્યા તીરથ કરવા મારા ફુલાણજી. ૧૧
ફુલાણજીની રાંડ રૂવે મોહો વાળીરે ફુલાણજી;
આ ફુલાણજી સીધાવ્યા ટેકો ટાળી મારા ફુલાણજી. ૧૨
ભોળાને નરશી શિખામણ દેશેરે ફુલાણજી;
તે નીસાસાનું પાપ ઘણું શીર લેશે મારા ફુલાણજી. ૧૩
દીલમાં દલપતની શિખામણ ધરજોરે ફુલાણજી;
તો કરજ કરીને નાત વરા નવ કરજો મારા ફુલાણજી. ૧૪

શિયળ વિશે ગરબી ૭.

શિયળ તણો મહીમા બહુ મોટો, મોટો નથી ખરો છેજીરે;
વેદ પુરાણ કુરાન કીતાબે, અધિક અધિક ઉચરયા છે સુણજો
સજનોજીરે. ૧

શિયળ વિના સદગુણ સઘળાથી, જરી નહી સોભા લેજીરે;
પાઘડી પેહેરી પામરી ઓઢી, ન શોભે નાગો બાવો. સુ૦ ૨
હાંડી જુમરૂખ તકતા માંડી, શોભાવ્યું ઘર સારૂંજીરે;
દીવા વીના અંધારા ઘરમાં, સૌ દેખે અંધારૂં. સુ૦ ૩
સરવે અંગે સાજુ તાજુ, નાવ નવીન બનાવ્યુંજીરે;
પણ તેમાં એક છીદ્ર પડયું તો, તરી ન તેડે આવ્યુંજીરે. સુ૦
પરમેશ્વરનું બાડાનું પકડે, શિયળ ન પાળે સાચુંજીરે;
કવાથ પીએ ને કરી ન પાળે, તો ઓસડીઆનું કાચું સુ૦
પુન્ય દાન કે પ્રારથનાથી, જરી પાપ નહિ જાશેજીરે;
લાંબ શીપારશ લેશ ન ચાલે, પરમેશ્વરની પાસે. સુ૦

ને બાળપણથી ડાહપણમાં, ખંપણ ઓછું મળશેજીરે;
ઘડપણ આપણને આવે, તો પણ તે નાહે ટળસે. સુ૦ ૭
બીયળ થકી સંપુરણ થાસે, પરમેશ્વરની પ્રીતાજીરે;
દલપતરામ કહે દુનિયામાં, સુખદાયક શુભ નીતો. સુ૦ ૮

—o—

સ્ત્રીને ભણવા વિસે ગરબી. ૮

તમે ભણો ભલી ભાત બાઈ હિંદુવાણી,
રહો સુખી દીન રાત બાઈ હિંદુવાણી;
જેથી દુઃખ ખુદો જાય બાઈ હિંદુવાણી,
સ્થીર સારા બુધી થાય બાઈ હિંદુવાણી;
રાખો સંપ સગા માંહ ભાઈ હિંદુવાણી,
નહી કલેશ કરો કાંઈ બાઈ હિંદુવાણી;
સુખ સતમાં સદાએ બાઈ હિંદુવાણી,
ગુણવંત એમ ગાય બાઈ હિંદુવાણી;
શીખો સારાં કામ કાજ બાઈ હિંદુવાણી,
બધે લોક માંહી લાજ બાઈ હિંદુવાણી;
લહો પીયરમાં પ્રીતી બાઈ હિંદુવાણી,
રહો સાસરે સુરીતો બાઈ હિંદુવાણી;
કોઈ કરે સારા બોધ બાઈ હિંદુવાણી,
સુણી કાઢો ન ક્રોધ બાઈ હિંદુવાણી;
ભજે અક્કલ અભેવ બાઈ હિંદુવાણી,
દલપત કેરા દેવ બાઈ હિંદુવાણી;

સાત વારનાં વખાણ. ૯

ભજીએ ભાવે ભગવાનને,
વજીએ તુરછ સંગાથ;

સજીએ સામગ્રી સ્વરનાની,
હજીએ આપણ છે હાથ, ભજીએ ભાવે૦ ૧
આદિત ઉગ્યો આકાશમાં,,
કોઈજન કહેશે આઠ તારૂં
જુદા જરૂર ન જાણીએ,
મતલબ સુરજ સારૂં, ભજીએ ભાવે૦ ૨
સોમ સરીખા શીતળ બને,
કામ બધાંતા જે હોય;
સમજણ પામે જે શાસ્ત્રની.
કલેશ ન પામે હીન કોય, ભજીએ ભાવે૦ ૩
મંગળ માહે સઉ મનુશ્યનું,
આપણું મંગળ થાય;
નરસે નરશું ફળ પામીએ,
એવું સમજીએ સદાય. ભજીએ ભાવે૦ ૪
બુધ જન બુદ્ધી અતી સુખથી,
કરી શુભ રીતી વિચાર;
પ્રીતી રાખે પરીબ્રહ્મમાં,
જે છે જગનો કરતાર, ભજીએ ભાવે૦ ૫
ગુરૂજન ખીજે ગુણ આપતાં,
જરીએ કરીએ નહી શોક;
ધરીએ વિદ્યા નિત નિત નવી,
ફરીએ હરીએ નહી ફોક. ભજીએ ભાવે૦ ૬
શું કરવા લડીએ ભોકથી,
ચડીએ પાધરી વાટ;
ઘડીએ દિવશે ન ભુલીએ,
ખડીએ વિદ્યાના ઘાટ. ભજીએ ભાવે૦ ૭
શનિશ્વર એમ હરી સ્મરણમાં,

તેવી શામીએ દેવ;
કહણ સમ આવે કામમાં,
દલપતરામના દેવ, ભજીએ ભાવે. ૯

ભુંડી બાયડી વિશે ગરબી. ૧૦

ભાઈયો જેની બાયડી ભુંડીરે, તેને પીડા અંતર ઊંડી;
લાજ તજીને લડાઈ કરે નિત, ભાળવા લોક ભરાય.
સારા મનુશના ઘરનું વગોણું, જોણું જગતને થાય. ભાઈ. ૧
જેમ બીલાડી ઊંદરને જુવે, એમ નાથ સામા કરી નેણ;
પગ થકી પ્રગટે માથા લગી, એવાં વાકાં કાઢે વેણ. ભાઈ. ૨
ચાર ઘડી પેઠ ગઠે ટળે, ત્યારે સુખ બંનેને થાય;
ઘડીએ આવીને ઘેર બેસે ત્યારે, શેર લોહી સુકાય. ભા૦ ૩
બોહોર ચડે દીન પોહોડીને ઉઠે, ચાંપે લડાઈનો ચાલ;
જો લડનાર કોઈ ન જડે તો, પડતાણે પોતાનાં બાળ. ભા૦ ૪
સ્નેહ કરી કહે સ્વામી સંઘાતે, બેશી ન બોલે વાત;
ધુમાડાની પેઠે ધુંધવાતી, રહે રોશ ભરી દીન રાત. ભા૦ ૫
પેટ થકી તો આણુંજ પોતામાં, સમજણ જાણે સદાય;
દેવ થાકે તો મનુશના મુખની, શોખામણે શું થાય. ભા૦ ૬
પંડિત શાસ્ત્ર ભાગુલ પુરાણી, મોટી સભામાં મનાય;
માન તજી મુરખીના, મોહોડાના, તેજ ઠુંકારા ખાય. ભા૦ ૭
જેને વીતી હોય તે નર જાણે, આણે બીજા અહંકાર;
ડાહ્યાપણુનો ભગવંત કહે, કોઈ ગરવ ન કરશો લગાર. ભા૦ ૮

દુષ્ટ નર વિશે ગરબી. ૧૧

કહું નર દુષ્ટની કાણીરે, સુણો સહુ સ્નેહજ આણી;
મોટું વેહેલું કામ સુધરે કે, બગડે એ માણસ માત્રની રીત;
પોતે કરયું તેતો પાધરૂ જાણે, નારીને ગારે નીત. કહું૦ ૧

સાસુ નણંદ દેરાણી જેઠાણીના, સાચા જુઠા સુણી બોલ;
વાંક વિના વનીતાને તજે તો, તે નર ખરને તોલ. કહું૦૨.
કાગડું ઘેરનું ધુડ કરે જેમ, ગોરી સદા ગભરાય;
ઘરના કરે સૌ રૂપ ઘણેરા, તેથી જુદા નહી થાય. કહું૦૩
સાસરીઆના સાથે લઢી કાઢે, રાંડ ઉપર તે રીસ;
સારા માણસની શિક્ષા ન માને, જેને રૂઠ્યો જગદીશ. ક૦૪
માનનીનું અપમાન કરે નીત, ગાએ નઠારી ગાળ;
તુચ્છ ગણે તીરસ્કાર કરે તો, તે નરનું મોં બાળ. કહું૦૫
સમજુનો ટકો તુરત ઢળે, કોઈ ઘરડું આવી કહે ઘેર;
ઊંધું કહે કે આડું જુવે, તેનો પાર આવે શી પેર. ક૦૬
પોતે તો ખાય પીએ ઘણું સારૂં, ને વસ્ત્ર ધરે શુભ રીત;
નારીને આપે નિત્યે નઠારૂં, કહો કેમ પ્રગટે પ્રીત. ક૦૭
સ્વામી સાંભળને વાંક વિના, આવી કામનીને લઢે કોપ;
સારી રીતે સમાધાન કરે નહી, હીજડા જેવો હોય. ક૦૮
પીયરીયાં પટકુળ ન પુરે, તો સ્વામી કરે સંતાપ;
કહે ધનવંત એ કંથ સ્વરૂપે, પેલા જનમનું પાપ. કહું૦૯

સ્ત્રીઓને ઉદ્યમ કરવાની ગરબી. ૧૨

વખત આવ્યું છે હુનર નરેશનું;

ટેક.

કોઈ કાજ કરો રાજ —.
પૃથવી ગઈ પરદેશી હાથે,
એ મોટી ભુલ તમો માથે;
તમે સંપ ન રાખ્યો કોઈ સાથે,
દેશી મીત્રો દુખ સરવ ટાળોર આપણા દેશનું.
આ વખત જુઓ તમે વિચારી,
નીરધન થઈ બેઠાં નર નારી;
કાંઈ ભુળ [illegible] ભારી,
દેશી [illegible] આપણા દેશનું.

તમે હીવશી સુખ દુર ધરો,
હીવા ખોલી ખુબ વિચાર કરો;
હવે જાગ્રત થઈ કાંઈ જુગતી કરો.
દેશી મીત્રો દુઃખ સરવ ટાળોરે આપણા દેશનું. ૩
તમે સગાં કુટંબમાં સંપ કરો,
વળી દેવાદાર થતેજ ડરો;
તમે નિત્ય ઘટાડો નાત વરો,
દેશી મીત્રો દુઃખ સરવ ટાળોરે આપણા દેશનું. ૪
ધન મળને નુતજ ગરવ છાંડો,
તમે મોટાં કારજ નવ માંડો;
તમે પરણ્યા પેહેલાં શીદ રાંડો,
દેશી મીત્રો દુઃખ સરવ ટાળોરે આપણા દેશનું. ૫
વિદ્યાનો સ્વાદ સદા ચાખો,
મન ઉદ્યોગમાં અહોનીશ રાખો;
શીદ ભાગ્ય લખ્યું થાશે ભાખો,
દેશી મીત્રો દુઃખ સરવ ટાળોરે આપણા દેશનું. ૬
પડતર જમીન તે ખેડાવો,
ઉગશે જે ત્યાં વસ્તુ વાવો;
નિર ઉદ્યમી ઉદ્યમમાં લાવો,
દેશી મીત્રો દુઃખ સરવ ટાળોરે આપણા દેશનું. ૭
અદાલત અરજી અજવાળો,
બુરાઈઓને ત્યાંય ન સુપાવો;
નાતીલા [illegible]

[illegible] ધણા નાખા,
દેશી [illegible] મીત્રો દુઃખ સરવ ટાળોરે આપણા દેશનું. ૮
પરદેશી હુનર પ્રગટ હરો,
સંચાની [illegible] શીદ કરો;
[illegible] કીધા ભરો,

દેશી મીઓ દુઃખ સરવ ટાળે.રે આપણા દેશનું. ૯

મુવા પછવાડે ન રોવા વિશે ગરબી. ૧૨

રાગ ધોળ.

વાલાની વાંસે રાગ તાણી નવ રોવું.
જેથી તેને જંપ ન ઉપજે, જીવમાં સમજી જોવુંરે;
વાલાની વાંસે રાગ તાણી નવ રોવું.
ગોવીંદજીએ કહ્યુ ગરૂડને, કુટે રડે જે કોઈ;
મરનારને માહા દુખ ઉપજે, ખરે નીસાસા રોઈ;
વાલાની વાંસે રાગ તાણી નવ રોવુ. ૧
લીંટ લાળ ને આંસુ ઝરે, તે જમ ચર પાય પરાણે,
રૌરવ માહા રૌરવનાં દુખથી, એ દુખ અદકુ જાણે;
વાલાની વાંસે રાગ તાણી નવ રોવુ. ૨
કોઈ છાતી કુટે શીર કુટે ચુંટે કેશજ હાથે;
એ સઘળી પીડ પુરણ પિડા મરનારાને માથે;
વાલાની વાંસે રાગ તાણી નવ રોવુ. ૪
શોક વખાણે કે ન વખાણે તે સૌ સાંખી રહીએ;
જો હૈયામાં હેત વધે તો દુખ તેને શિદ દઈએ;
વાલાની વાંસે રાગ તાણી નવ રોવુ. ૫
સહુતો સમપુરાણ હોય તો, રડો કુટો ન વિચારો,
જીવતાં વેર વળી ન શકે તો મરતાને વળી મારો;
વાલાની વાંસે રાગ તાણી નવ રોવુ. ૫
કુટયા થકી જો કાંઈ દખો તો, કુટો બેઈને પાણો;
શા માટે તમ કુટી શરીરમાં, રોગ ઉપાયી આણો;
વાલાની વાંસે રાગ તાણી નવ રોવુ.
એની શોભા એક અળગી, વળગી રહો માં બેહુ;
જેથી સુખ ઉપજે એ જીવને, પુન્ય કરો કરો કાંઈ પ્રભુ;

વાલાની વાંસે રાગ તાણી નવ રોવુ. ૭
રોશો પણ તેને નવી જોશો, ખોશો આંખ તમારી;
દલપતરામ કહે શીલ સોધી, માનો શિક્ષા મારી;
વાલાની વાંસે રાગ તાણી નવી રોવુ ૮

શિયળનું ધોળ ૧૩.

(શિયળ એટલે વ્યભિચાર અથવા છીનાળુ ન કરવા વિશે.)

પહુચર ભલે આવીયાં એ રાગનું.

સુણો સમજુ સકળ નર નારિયો,
મોટો શિયળ તણો મહીમાય, શિયળ પાળો સ્નેહથી;
જે કોઇ શિયળ સારી રીત સાચવે;
સરવે સફળ મનોરથ થાય. શિયળ પા૦ ૧
સોના રૂપાની શોભા ન સમજીએ;
શોભા સરસ શિયળ શણગાર. શિયળ પા૦ ૨
જેવાં નકટાંને ભુસણ નાખિયાં;
એવા શિયળ વિના નર નાર. શિયળ પા૦ ૩
વધે લાજ અધિક હીક લોકમાં;
પરે લોકમાં મુક્તિ પમાય. શિયળ પા૦ ૪
સુખ સપતિ શિયળથી સૌવિધે,
રીઝે જગ કરતા જગરાય. શિયળ પા૦ ૫.
માટે શિયળ સરવ રીતે સાચવો;
તજો કામી હરામીના સંગ. શિયળ પા૦ ૬
જરીએ ડરીએ નહીં ધરાણુના ડર થકી;
ભારે ડરીએ શિયળ થતે ભંગ. શિયળ પા૦ ૭
તજી લાજ એ અદબો ન બોલીએ;
નહી જોઇલીએ મહ છક માંય. શિયળ પા૦ ૮
નીચી નજરે સરળ રીતે ચાલીએ;

હાંશી મશ્કરી કરીએ ન કાંઈ. શિયળ પા૦ ૯
ફાટી આંખે ફરે જે કોઈ ફાતડા,
તેનું કાટોએ માટીમાં મુખ. શિયળ પા૦ ૧૦
તજવી તજવી સૌખ્ય નીત્ય તેહની;
જેને લજવી જનેતાની કુખ. શિયળ પા૦ ૧૧
ભણવું ગણવું તો તેહનું ધન્ય છે;
જેણે કુળને લગાડ્યો ન ડાઘ. શિયળ પા૦ ૧૨
ભણી ગણીને શિયળ ન સાચવે;
એના ભણતરમાં ઉઠી આગ. શિયળ પા૦ ૧૩
હઈયા ફુટા બોલે બોલ હાંશીએ;
દેખી ફાંશોને નાશીએ દુર. શિયળ પા૦ ૧૪
શિક્ષા સુંદર દલપતરામની;
જાણી કામની શિખો જરૂર. શિયળ પા૦ ૧૫

લગનમાં ફટાણાં ન ગાવા વિષે ગરબી. ૧૪

ધોળકામાં ખરમશી ફુલતો, મેધાડમર ગાજે. એ રાગનું.

આવો સૈયરબાઈ બેનડી, ગાઈએ ગીત રૂપાળાં;
મંડપમાં મેલો દીવડો, ભલાં થાય અજવાળાં. ૧
આજ ઘડી આનંદની, આજ રજની રૂપાળી;
સોનાનો સુરજ ઉગીયો, આજ દિવશ દીવાળી. ૨
ગાઈએ ગીત ભલાં ભલાં, વેવણોને હરવાયે;
બોલ બેઅદબી ન બોલીએ, જેથી જાત લજવીએ. ૩
[illegible] એતા ગાય નઠારૂં;
[illegible]
[illegible]
આપણ ઉત્તમ કુળનાં, નહી ગાઈએ નઠારૂં.
જાત ને ભાત તો જાણીએ, બોલ બોલે જે ઘડીએ;
બોલ નઠારૂં તો નાયકા, એમાં આધાં ન પડીએ. ૫
ઉત્તમ જાતની ઓરતો, ખોટું ગાતાં લજવાશે;

મધ્યમ જાતની માનુની, ગીતે મશ્કરી ગાશે, ૬
મશ્કરી પણ મરજાદની, આપણી એબ ન આશો;
જરૂર કુટાણાની હોય જો, કહું એટલું ખાળો. ૭
વેવણને કરો વાંદરી, ગાંઠ પુંછડું વાળો;
વેરાગી કહીએ વેવાઈને, કાંધે કાંબળો કાળો. ૮
એથી અધીક વિષે ઓચરે, નીચી જાતમાં ભળવા,
બાપ ભાઈ બેઠા સાંભળે, જેવા વેશ્યાના ભડવા. ૯
ધીક પડ્યો અવતાર એ, શબ્દ શું કહીએ જહાં;
કામની નહી એતો કુતરી, મરદ નહી એતો માદા. ૧૦
મારી શીખામણ ગાજો, જેથી રામજી રીઝે,
દસ્કત દલપતરામના, દીલમાં લખી લીજે. ૧૧

સંપ વિશે ગરબી. ૧૫

દેશમાં સંપ કરોરે સંપ કરો, હાંરે જે કોઈ સંપ તજીને
સુખ માગે, તેના સુતેલા શત્રુ જાગેરે;
દેશમાં સંપ કરોરે સંપ કરો. ૧
હાંરે તજી સંપ લડાલડી આવે, તેમાં તુરત ત્રીજાને ફાવે;
દેશમાં સંપ કરોરે સંપ કરો. ૨
હાંરે જે કોઈ વીઘા જમીન સારૂ લડતા, રાજ આખું
રેહ્યા હવે રડતારે, દેશમાં સંપ કરોરે સંપ કરો. ૩
હાંરે હજુએ હૈએ વિચારી નહિ જોશો, ખરેખાત છે હાથ
માં તે ખોશો રે, દેશમાં સંપ કરોરે સંપ કરો. ૪
હાંરે તમે ટંટા ઘરઘરના ટાળો, જો જો રખાને લાગે તે ધ
રમ પાળોરે, દેશમાં સંપ કરોરે સંપ કરો. ૫
હાંરે છળ દગા કપટ દો છોડી, આખા દેશની થઈ આ
બરૂ થોડીરે, દેશમાં સંપ કરોરે સંપ કરો. ૬
હાંરે કરી સંપ કાંઈ હુન્નર ઉઠાવો, દેશની વખત ફેલાવો

રે, દેશમાં સંપ કરોરે સંપ કરો. ૭
હારે કોઈનું સારૂં દેખીને શીદ દાઝો, તેને ખુડાડી મારવા
ન ખાઓરે, દેશમાં સંપ કરોરે સંપ કરો. ૮
હારે માનો દલપતરામની વાણી, પક્ષપાત વીના સત પ્રમા
ણીરે, દેશમાં સંપ કરોરે સંપ કરો. ૯

કેફ ન કરવા વિશે ગરબી. ૧૬

તજો તજો કેફ કરમ કરવું;
જેથી થાય જાત તણું મરવું. તજો તજો કેફ૦ ૧
નથી એમાં સ્વાદ કશો સારો,
વિવેકની નજરેથી વિચારો;
દુખી થાસે કેફનો કરનારો. તજો તજો કેફ૦ ૨
પીશે જે જન મદીરા તાડી,
તેના ફળ દેશું દેખાડી;
ઉંચે પદથી દેશો પાડી. તજો તજો કેફ૦ ૩
અફીણથી કંઈક ગયા બુડી,
ગમાવી ગાંઠ થકી મુંડી;
મુવા દુખ દરીઆમાં બુડી. તજો તજો કેફ૦ ૪
મુરખને મુરખ મળે સંગી,
લીલાગર ભાંગ પીએ ભંગી;
અક્કલ હીણાં તે તડબંગી. તજો તજો કેફ૦ ૫
મફર કે માજમ જે ખાશે,
જરૂર અક્કલ તેની જાશે;
સારા સારા લોકમાં નિંદાશે. તજો તજો કેફ૦ ૬
પીએ કોઈ ગાંજો ગુણ જાણી,
ધુમાડો ખેંચે બળ આણી;
એનીતો અક્કલ વેચાણી. તજો તજો કેફ૦ ૭

જે સરવે રોગ કરે તનમાં,
એમ સાંભળ્યું વઈદો જનમાં;
મારા તમે માની લેજો મનમાં. તજો તમ કે૦ ૮
ન ખાશો પાક કદી પ્રીતે,
જેથી ચતુરાઈ ઘટે ચીતે;
રેહેજો રૂડા માણસની રીતે. તજો તમ કે૦ ૯
પ્રભુ થકી જો હોલુગાં ડરીએ,
કદી એવું કરમ નહી કરીએ;
શિખામણ સારી રુદે ધરીએ. તજો તમ કે૦ ૧૦
બનાવી ગરબી બહુ સારી,
સુણી જે દેશે વીસારી;
તેના મુખ ઉપર પેજારી. તજો તમ કે૦ ૧૧
વારે વારે શું કહીએ વારૂં,
સ્નેહ કરી કહુછું તમ સારૂં;
માનો દલપત કેહે કહ્યું મારૂં. તજો તમ કે૦ ૧૨

ગરબી ૧૭.

કેફીની સ્ત્રીને પસ્તાવો તે વિષે.

મા મુજને કેમ દીધીરે કેફી કંથને,
કાહાડી સોટયાં કીધાં જનમનાં વેરજો;
જન્મ સમે નવ આપ્યો મારા અંતને,
ગળથુથીમાં ઘોળી ન પાયું ઝેરજો. મા મુજને૦ ૧
છેદી નાખીરે બળતી આગમાં,
ઉગરવાનો નથી હવે ઉપાયજો;
ભોગવવું દુખ લખ્યુંરે મારા ભાગ્યમાં,
રજની દહાડા રડતે વીતી જાયજો. મા મુજને૦ ૨

આવરદા મારી અતી લાંબી થઇ,
તરાગ જહી જે તડકે તાડ્યો આપજો;
કરમ તણી કાણીરે ક્યાં જાશે કહો,
છાંપ કુવાની કુવા વિશે સમાયજો. મા મુજને૦ ૩
શું કરવું જીવને આ સંસારમાં,
આપે મરૂં તો આતમ હત્યા થાયજો;
સાત જનમ પામુંરે શોક અપારમાં,
પાર ન આવે કરતે કોડ ઉપાયજો. મા મુજને૦ ૪
રમવું ને જમવું તો મુજને નવી ગમે,
માથે ઉગ્યાં દુખનાં મોટાં ઝાડજો;
એ દુખથી છોડાવે મુજને આ સમે,
પુરણ માનું પરમેશ્વરનો પાડજો. મા મુજને૦ ૫
ફરી જન્મ ધરશુંરે ત્યાં સુખ પામશું,
આ અવસર તો એળે ગયો અવતારજો;
હૈયું કઠણ રાખીને હિંમત રાખશું,
આગે લખીઓ હવે આ ભરથારજો. મા મુજને૦ ૬
પાપ નથી કીધાં મેં આવડાં આ પળે,
પ્રગટી આવ્યાં પેલાં ભવનાં પાપજો;
લેખ લખ્યા હવે તે ટાળ્યા નવ ટળે,
કરમ કરે તે ન કરે માને બાપજો, મા મુજને૦ ૭
દીલમાં એમ સમજીને દુખ ન માનવું.
રાખું હરીઆમાં કોના ઉપર રોશજો;
ભવ પેલે કીધાં તે ભોગવી છુટવું,
દલપતના સ્વામીને ન દેવો દોશજો. મા મુજને૦ ૮

ગરબી ૧૯

કેફીના ઘરનો હેવાલ.

કેફી પેપર જેનો કંથ છેરે, તેના પુરણ પાપ;
મનમાં ઉદાસી મટે નહી;
હારે તપે તનડામાં તાપ. કેફી૦ ૧
એવો દીસે અળખામણોરે, જાણે જીવનો ટળેલ;
આડા બોલા અફીણીઆ,
હારે એના ગાત્ર ગળેલ. કેફી૦ ૨
એક ટકાની નહી આબરૂરે, પીઠા ચોટાનો ચોર;
દાહાડી દોરાએ દરબારમાં,
હારે પુઠ લોકોનો સોર. કેફી૦ ૩
અપોચીઆને ઘણો આળસુરે,
હાંતો ઊંઘે કાં ગાય, રળવાની શકતી રહે નહી;
હારે રળ્યું રંડાનું ખાય. કેફી૦ ૪
બારથી આવે બે બાકળોરે;
હીણા દેખાય હાડ, ખુણે હાળીને પડે ખાટલો;
હારે બઈરી છઈઆનો કાળ. કેફી૦ ૫
બાળકને ખાવા નહી બાજરીરે,
પીઠા પ્રગટે ઉફાંદ, છતે ધણીએ બળે છાતડી;
હારે વેઠે રંડાપો રાંડ. કેફી૦ ૬
લાજ હીણો લજે નહીરે, જાશે તરણાથી તોલ;
તેવા અફીણના તોરમાં,
હારે બોલે જુઠેરા બોલ. કેફી૦ ૭
કોઈ કોઈ વખત થાય કેફ ખરોરે,
હૈયા ફુટા હેરાન, તોએ શીખ દલપતરામની;
હારે ધરી બારે ન કાન. કેફી૦ ૮

—૦૦૦—

ગરબી ૧૯

સજ્જનોએ કેફ કરવાનો વિચાર ન રાખવો.

સજ્જન લોક વિચારી, સારી શીખામણ મન ધરીએજી;
જેમ તેમ મુખ બોલાએ, જેથી ટીલ ખાંડી કરીએ. ૧
કેફ ન કરીએજી૦
તાળી પાડી દાંત દેખાડી, કહુંછું દહાડી દહાડીજી;
મારૂં વેણ તમે માનો, તજજો દારૂ તાડી. કેફ૦ ૨
કેફ કરવાથી ઘટશે ભાઈ, ચીતમાંથી ચતુરાઈજી;
ધન ખરચી લેવી લુચાઈ, માટી એ મુરખાઈ. કેફ૦ ૩
લાજ ઘટેને કાજ ન સુધરે, એમ ન વિચારે અંધોજી;
સાર નથી એમાં કાંઈ અંતે, ઘર ખોવાનો ધંધો. કેફ૦ ૪
વેદ પુરાણ કુરાન કીતાબ, જોજો હેતે તપાસીજી;
એ લક્ષણ તજવાથી મળશે, સઘળેથી શાબાશી. કેફ૦ ૫
કાજી મુલ્લાનો મત એજ છે, મત છે આપણનોજી;
હિંદુમાં મોહનાથી, પણ દોશ ઘણો દારૂનો. કેફ૦ ૬
દારૂ સારૂં મારૂં તારૂં, ચોરવાનું ચિત થાશેજી;
કોઈક સમે સાંકડામાં આવી, જીવ તેમાંથી જાશે. કેફ૦ ૭
વસ્ત્ર તજીને લાજ વિનાના, ખરની રીતે રખડશોજી;
કહે દલપત કરમાં દીવો લઈ, કોઈ કુવામાં ન પડશો; ૮
કેફ ન કરીએજી.

ગરબી ૨૦

કેફના અવગુણ વિષે.

કુડી ચાડી કેફ તણા અવગુણરે કહું હું કેટલા,
નીરલજ નર છે કેફ તણા કરનારરે જગમાં જેટલા;
આ જગમાં જે નર કેફ કરે,

તેના તનમાં રોગ અનેક ફરે;
તેની નીરુચે જગમાં લાજ નરે,
ફુકી લોકો કેફ તણા અવગુણરે કહું હું કેટલા. ૧
તેના બાળક ભુખજરીને રડશે,
તેને લેણાવાળા નીત નડશે;
પછી ગભરાઈને ખઈરીને લડશે,
ફુકી લોકો કેફ તણા અવગુણરે કહું હું કેટલા. ૨
નીત્ય નવલી ફરીયાદો થાશે,
કપડાં હરરાજે વેચાશે;
ફુકી સરકારે દોરાશે,
ફુકી લોકો કેફ તણા અવગુણરે કહું હું કેટલા. ૩
બે ભાન થઈ ભુલો ભમશે,
નારસી જગ્યામાં જઈ રમશે;
અભીમાન તજી ગાળો ખમશે,
ફુકી લોકો કેફ તણા અવગુણરે કહું હું કેટલા. ૪
તેને ઘર ધંધો નહીં હાથ ચડે,
તેની બુદ્ધી ભ્રશે કેફ વડે;
તેને રસ્તો સીધો નહીં જડે,
ફુકી લોકો કેફ તણા અવગુણરે કહું હું કેટલા. ૫
એવો અક્કલહીણો કોણ હશે,
ધન ખરચીને દુખીયારો થશે;
કુળ ભરવા સામા પુર જશે,
ફુકી લોકો કેફ તણા અવગુણરે કહું હું કેટલા. ૬
નથીરે એમાં સ્વાદ કશો,
કેફીથી હલકા હેરાન થશો;
વળી મરીને જમને હાથ જશો,
ફુકી લોકો કેફ તણા અવગુણરે કહું હું કેટલા. ૭

તજ વોગનેથી વિચાર કરો,
વળી પરમેશ્વરથી ટેક ડરો;
દલપતની વીનતી દીલ ધરો;
કુડી લોકો ટેક તણા અવગુણરે કહું હું કેટલા. ૮

કળીકાળમાં ટેકીને ચેતવણીની ગરબી. ૨૧

એક કારણ કહું છું કળીકાળનુંરે લોલ;
મોટા અધરમ વિકરાળનુંરે લોલ. ૧
જે કોઈ લંકાના વાશી મધુ પીવતારે લોલ;
આજ થયા છે આવી જીવતારે લોલ. ૨
ઉપર વેશ તે ઊંચા વરણનારે લોલ;
આહાર કરે તે કુંભકરણનોરે લોલ. ૩
સારાં શાસ્ત્ર ભણીને ભુલા પડેરે લોલ;
રસ્તો છોડીને રનમાં ચડેરે લોલ. ૪
ઊંચો વરણ કરમ નીચું કરેરે લોલ;
નામ શીવ શકતી તણું ધરેરે લોલ. ૫
જેનો સ્પર્શ થએથી નાહાવું પડેરે લોલ;
કહેશે મધુ તે દેવીને ચડેરે લોલ. ૬
જેમાં માંસથી દોષ મોટો રહેરે લોલ;
તેનું પીવામાં પુન્ય છે કહેરે લોલ. ૭
એતો વેદના વેરી રાવણ વંશનારે લોલ;
કાંતો કુટંબી ટેકસો કંસનારે લોલ. ૮
બહુ જુગતી લાવે છે જુઠું બોલવેરે લોલ;
ભોળા લોકોને ઘણા ભોળવેરે લોલ. ૯
કહેશે એક પુરાણ વાત છે કહીરે લોલ;
મધુ પીવામાં પાપ છે નહીરે લોલ. ૧૦

જુઠા શ્લોક બનાવે મધુપાનનારે લોલ;
સમજાવે જીવ અગનાનનારે લોલ. ૧૧
જે કોઈ દુષ્ટ કરમ એવું આચરેરે લોલ;
માંત્રીક નામ તેહેનું ધરેરે લોલ. ૧૨
નીચ વસ્તુમાં નીચપણું જે હતુંરે લોલ;
તીરથ કરાવે નામ તેહનુંરે લોલ. ૧૩
ગ્રંથ વાંચે સભામાં શુધ ધરમનારે લોલ;
દીલમાં ભરેલું દુષ્ટ કરમનારે લોલ. ૧૪
તેમાં નામ ધરાવે દેવી બાળનુંરે લોલ;
કરમ કરે તે ચંડાળનુંરે લોલ. ૧૫
ભોળા લોકો ભોળાશો નહી ભરમમાંરે લોલ;
નથી એ વાત કોઈ ધરમમાંરે લોલ. ૧૬
એવા દેનાની વાત માનશો નહીરે લોલ;
વાતો એ વેદમાં નથી કહીરે લોલ. ૧૭
એવું કરવું તે સારૂં કોણ જાણશેરે લોલ;
વાદ સભામાં કોણ તાણશેરે લોલ. ૧૮
ગાય હત્યા ગૌમાંસ પાપ મોટું છેરે લોલ;
તેથી મદીરા પાપ મોટું છેરે લોલ. ૧૯
એવી રીતે લખીયું છે શાસ્ત્ર સરવમાંરે લોલ;
ગણતા નથી તે પાપ ગરવમાંરે લોલ. ૨૦
કહ્યું માનીને દલપતરામનુંરે લોલ;
કરવું ન કામ હરામનુંરે લોલ. ૨૧

ગરબી ૨૧

કેફીની બહેરીના મહિના.

કારતક મહીને કેફી જેનો કંથરે સાહેલી,

આ એ અબળાના દુઃખનો નાવે અંત સાંભળ સાહેલી;
દાવશ બટે ને રજની મોટી થાયરે સાહેલી,
આ કેફીની અબળાના કેમ દીન જાશે સાંભળ સાહેલી;
હીમાળાનો શીતળ વાયુ વાયરે સાહેલી,
આ એ મહીનો એવી રીતે કેમ જાય સાંભળ સાહેલી.૧
આ માગશર મહીને સુખ પામુ શી પેરરે સાહેલી,
આ કેફીડુ તો માંડયો અકરાકેર સાંભળ સાહેલી;
આ ઉપજ ખરચની વાત કશી નવ જાણીરે સાહેલી,
આ ખાઈ બેઠા નીજ બાપ તણી કમાણી સાંભળ સાહેલી;
પડયો રહે કાંઈ કેફી રસ્તા માંયરે સાહેલી,
આ એ મહીનો એવી રીતે કેમ જાય સાંભળ સાહેલી.૨
પોસે તો ઘર વેચી બેઠા પાપીરે સાહેલી,
આ પીયર જવાની રજા વહુને આપી સાંભળ સાહેલી;
જેણે મુજને પરણાવ્યું એવું પાપર સાહેલી,
આ પેલા ભવનાં દુશમન માને બાપ સાંભળ સાહેલી;
એ રતમાં સાસરે જવું સૌ ચાહેરે સાહેલી,
આ એ મહીનો એવા રીતે કેમ જાય સાંભળસાહેલી.૩
મા મહીનામાં બોલે લોક વસંતરે સાહેલી,
આ તે દુખાણી કેફી ડો જેનો કંથ સાંભળ સાહેલી;
વન પાલોવ્યાં આંબે આવ્યો મોહોરરે સાહેલી,
આ દુખાણીને સુખ નથી એવું કે પોહોર સાંભળ સાહેલી;
ભમર ગાન સુણી પીઉ મળવા મન થાયરે સાહેલી,
આ એ મહીનો એવા રીતે કેમ જાય સાંભળ સાહેલી.૪
ફાગણમાં નરનારી એક ફાગરે સાહેલી,
આ કેફીની અબળાને અંતર આગ સાંભળ સાહેલી;
રમે જમેને હસી મળી નર નારરે સાહેલી.
આ કેફીની પરણેલી ખાય માર સાંભળ સાહેલી,

જોવુને રોવુ ઘર ખુણા માંયરે સાહેલી,
આ એ મહીનો એવી રીતે કેમ જાય સાંભળ સાહેલી. ૫
અંતરમાં કેમ ધીરજ રાખુ ચીતરે સાહેલી,
આ કેર કરે કુડીકું નીતને નીત સાંભળ સાહેલી;
એ પરમેશ્વર કેમ આવો વર આપ્યોરે સાહેલી,
આ એ વરથી તો અતી ભલો રંડાપો સાંભળ સાહેલી;
સહુણાવાળાની ફરીઆદ થાયરે સાહેલી,
આ એ મહીનો એવી રીતે કેમ જાય સાંભળ સાહેલી. ૬
વૈશાખ તે આવ્યો મહીનો વઈશાખરે સાહેલી,
આ વિષમ ખ દીલ થાય બળીને રાખ સાંભળ સાહેલી;
સુરજ તપે તો છતર આડુ રાખુરે સાહેલી,
આ દીલ દાઝે તે કોની આગળ દાખુ સાંભળ સાહેલી;
રજની ઘટીને દહાડો મોટો થાયરે સાહેલી,
આ એ મહીનો એવી રીતે કેમ જાય સાંભળ સાહેલી. ૭
જેઠ તો જીવલડો જળવા લાગ્યોરે સાહેલી,
આ કુડીની અબળાનો આનંદ ભાગ્યો સાંભળ સાહેલી;
પગ દાઝે તો મોજડીઓ લઈ પહેરૂંરે સાહેલી,
આ કાળજડું દાઝે તે કેમ કરી ઠારૂં સાંભળ સાહેલી,
કુડીડાને કોઈ કહે ન સમજાયરે સાહેલી,
આ એ મહીનો એવી રીતે કેમ જાય સાંભળ સાહેલી. ૮
અશાડ ચડી આવ્યો ઘનઘોરરે સાહેલી,
આ મોટા હરખ ધરીને બોલે મોર સાંભળ સાહેલી;
કુડી કંથ બંધીખાનામાં બાહાયોરે સાહેલી,
આ પરણીનીના દીલમાં એ રત સાલે સાંભળ સાહેલી;
લીલી ધરા વિધ વિધનાં અન વવાયરે સાહેલી,
આ એ મહીનો એવી રીતે કેમ જાય સાંભળ સાહેલી. ૯
શ્રાવણમાં મેં શીવ પુજા નહી કીધીરે સાહેલી,

આ હવે મુજને ફુઈને કર દીધી સાંભળ સાહેલી;
ચિત્ત ટળે તો બસની જુઠો ચોરરે સાહેલી,
આ એ સગપણ કરનારો ગરજો ગોર સાંભળ સાહેલી;
ભાગ્યવંતી જે પીઉ સાથે સોહાયરે સાહેલી,
આ એ મહીનો એવી રીતે કેમ જાય સાંભળ સાહેલી. ૧૦
ભાદરવે ભરજોબન એળે જાયરે સાહેલી,
આ ફુઈની પરણીને કેમ સુખ પાપ સાંભળ સાહેલી;
નદીએ આવ્યાં પુરણ જળનાં પુરરે સાહેલી,
આ પીઉ સાંભળતે આગ જળે છે ઉર સાંભળ સાહેલી;
માળે બેશી પંખીડાં બકલાયરે સાહેલી,
આ એ મહીનો એવી રીતે કેમ જાય સાંભળ સાહેલી. ૧૧
દીવાળીના દહાડા આસો માસરે સાહેલી;
આ ફુઈની પરણી તો નીત ઉદાશ સાંભળ સાહેલી;
રમજમને ઘરે નવા શણગારરે સાહેલી,
આ ફુઈની નારીને નયણે જળ ધાર સાંભળ સાહેલી;
ગુણવંતી મળી મળીને ગરબા ગાયરે સાહેલી,
આ એ મહીનો એવી રીતે કેમ જાય સાંભળ સાહેલી. ૧૨
માસ અધીકમાં અધીકપણું શું કહીએરે સાહેલી,
આ પીઉ પંખીખાને એકલા કેમ રહીએ સાંભળ સાહેલી;
એ વરથી મુજને છોડાવા બાપરે સાહેલી,
તો દલપતના સ્વામીને લાગુ પાય સાંભળ સાહેલી. ૧૩

ગરબી ૨૨

ફફૂીના અવગુણ વિશે.

શીખ કહુંછું તે સહુ સાંભળોરે,
ફેલ વીચ અફીણ હો લાલ;

લાલ કસુંબા નવ લીજીએ.
અવગુણ ઝાઝા અફીણમાંરે,
એવી હોય છે અક્કલ હીણ હો લાલ;
લાલ કસુંબા નવ લીજીએરે. ૧
મોહોટે મહેલ ચઢીને બેસતારે,
અફીણથીજ એજ થયા હરરાજ હો લાલ;
લાલ કસુંબા નવ લીજીએરે.
જે નર ભોજન જમતા ભાવતારે
રડતાં દીઠા અનને કાજ હો લાલ;
લાલ કસુંબા નવ લીજીએરે. ૨
વાહન રથ ઘોડાને પાલખીરે,
ચાલ્યા પગ પાળા નજી તેહ હો લાલ;
લાલ કસુંબા નવ લીજીએરે. ૩
રાતા માતા શરીરે શોભતારે,
દીઠા તેહના દુરબળ દેહ હો લાલ;
લાલ કસુંબા નવ લીજીએરે. ૪
જે. નર ચતુર શીરોમણી જાગતારે.
નીરખ્યાંતે નીંદ્ર લે નેણ હો લાલ;
લાલ કસુંબા નવ લીજીએરે. ૫
જે નર બહુ બુદ્ધીથી બોલતારે,
તે નર ભાખે ભાગાં વેણ હો લાલ;
લાલ કસુંબા નવ લીજીએરે. ૬
જેની અતી સંભાળતી આબરૂરે,
તે નર લોકમાં નીંદાએ હો લાલ;
લાલ કસુંબા નવ લીજીએરે. ૭
જેનું સાંચપણું બહુ માનતારે,
તે સાચ વતા સમ ખાય હો લાલ;

લાલ કસુંબા નવ લીજીએરે. ૮
તોપણ સાચ મનાએ નહી તેહનુંરે,
સરવે લોક તજે વીશ્વાસ હો લાલ;
લાલ કસુંબા નવ લીજીએરે. ૯
તે નર દુનીઆમાં જીવતો મુવોરે,
સારૂં મનુશ્ય ન બેસે પાસ હો લાલ;
લાલ કસુંબા નવ લીજીએરે. ૧૦
બહુ દુઃખ છે એહવા બંધાણમાંરે,
કોઈ દીન કર મુગની હોય હાણ હો લાલ;
લાલ કસુંબા નવ લીજીએરે. ૧૧
પૃથવી ઉપર પગ ઘસવા પડેરે,
તે ઘડી આવે મોહોડે ફીણ હો લાલ;
લાલ કસુંબા નવ લીજીએરે. ૧૨
જે કોઈ તજસે વસ્તુ કેફનીરે,
રાજી થાસે શ્રી ભગવાન હો લાલ;
લાલ કસુંબા નવ લીજીએરે. ૧૩
શીક્ષા સુંદર દલપતરામનીરે,
સજન સહુ ધરજો કાન હો લાલ;
લાલ કસુંબા નવ લીજીએરે. ૧૪

ગરબી. ૨૩.

સારા માણસે કેફીની સંગત ન કરવી.

રાગ ઘોળ.

સજન સમજાએ કેફીનો સંગ ન કરવો, ટેક.
સમજી કાળા સાપ સરીખા પાપ ભણી પરહરવોરે;

સજન સઘળાએ કુફીનો સંગ ન કરવો. ૧
દારૂ પીએ તે દૈત્ય સરીખા, કદી વીસવાસ ન કરીએ;
ભાંગ પીયે તે ભંગીઆ જેવો, તેથી વેગળા રહીએ;
સજન સઘળાએ કુફીનો સંગ ન કરવો. ૨
પીએ તાડી તે પરેત સરીખો, અફીણ ખાય તે કુવો;
ગાંજાખોર તે ગાંડીઆ જેવો, તે પણ તજીએ તેવોરે;
સજન સઘળાએ કુફીનો સંગ ન કરવો. ૩
સંગ કરવાથી અંગ વળગશે, રંગ જશે ખરાબાઈ;
મનમાં હશે ઉમંગ ઘણા તે ભંગ થશે સહુ ભાઈ;
સજન સઘળાએ કુફીનો સંગ ન કરવો. ૩
પ્રથમ અફીણના પૈસા નહી લે ઘરનું પાસે ખોળી,
વળગાડીને થશે વેગળા રેહેશો આંખો ચોળી;
સજન સઘળાએ કુફીનો સંગ ન કરવો. ૫
સઉને સરખા કરવા ડોલે, ખોટી વાત બનાવી;
નાક કટે જેમ નાત વધારી, ભોળાને ભરમાવરે.
સજન સઘળાએ કુફીનો સંગ ન કરવો. ૬
ખરો ઘાણા ગુણ ગાશે, પીશેને વળી પાશે;
જાશે જર જોબન દુખ થાશે, પછી ઘણા પસ્તાશોરે;
સજન સઘળાએ કુફીનો સંગ ન કરવો. ૭
આવા બોધને મળી ઊંચા, લુચ્ચા દુરગુણ લેશે;
સારા સજન સંતાપથી સુણીને દોશ વીસારી દેશેરે;
સજન સઘળાએ કુફીનો સંગ ન કરવો. ૮
દોષ તજે સંતાપથી સાંભળીને, શેશ ગમતો રાખો;
દલપતરામ દુનીયાં મધે દખે તેવું દાખોરે;
સજન સઘળાએ કુફીનો સંગ ન કરવો. ૯

ગરબી. ૨૪.

ભરથાર વશ કરવા વિષે.

અલબેલીરે અંબેમાત જોવાને જઈએ, એ રાગની છે.
લલના નહીં થાય લગાર કાંમણ મંત્ર કરો.
આ મંત્ર કરો ઉચ્ચાર વશ ભરથાર થશે. ટેક.
પ્રાણ થકી પીઉજી છો પ્યારા, ન્યારા ન રહો નાથરે.
સરવ થકી લાગોછો સારા, હું વેચાઉ તમ હાથ. કાં૦ ૧
તન મનમાં રહું સાજી તાજી રાજી દેખુ રાજરે.
જો કદી બોલ્યું કાંઈ કુરાજી.
કુંપ્યાં દરીએ આજ કામણ૦ ૨
માત પીતાએ મોટી કરીને, હેતે સોંપ્યો હાથરે,
સુખ આપો કે દુઃખ આપો, તમે છો મસ્તકના નાથ;
કામણ મંત્ર કરો. ૩
ગુણ સાગર ગંભીરછો સ્વામી, હું અવગુણ ભરી આજરે.
પોતાની ગણી પ્રેમ નીભાવે, બાંહે ગ્રહ્યાની લાજ;
કામણ મંત્ર કરો. ૪
સ્નેહ તમારો જોઇને સ્વામી, જામી મીલકત જેમરે.
ખુબ ખુશી થઇ ન રહી ખામી, પામો પુરણ પ્રેમ;
કામણ મંત્ર કરો. ૫
ભલું કરયું ભગવંતે મારો, સફળ કરયો અવતારરે;
મેહેર કરી મન ગમતો આપ્યો, તમ સરખો ભરથાર;
કામણ મંત્ર કરો. ૬
સગા સરવ તમ સારૂ તજીઆ, તજીઆ સૈયર સંગરે;
દોસ્તી સરવની દુર કરી, હું રાચી તમારે રંગ
કામણ મંત્ર કરો. ૭
આભ ઊંચોને નીચે અવની, અવર નથી આધારરે;

આશા રાખુ એક તમારી, છો સુખના દાતાર; ૮
કામણમંત્ર કરી.
જો સુંદરીને પીઓ સ્વામી, તો શોભે શણગારરે,
નહી તો તે શણુગાર સરવ છે, આગ તણા અંગાર; ૯
કામણ મંત્ર કરી.
દુનીઆમાં નર તમને દેખુ, બીજા લાલ ફકીરરે
તુચ્છ ગણુછું તે સઘળાને, હોય અમીર વજીર; ૧૦
કામણ મંત્ર કરી.
જળ જંતુને જળ સંગાથે, જેવી પુરણ પ્રીતરે,
પળક પડે જો દુર તરફડે, એજ અમારી રીત; ૧૧
કામણ મંત્ર કરી
પાર ન એ પ્રીત પરણુતાં, સ્થીર બેશી એક ઠામરે;
રાત દીવશ કવીતા રચનાજો, રચસે દલપતરામ; ૧૨
કામણ મંત્ર કરી.

ગરબી ૨૭

ધોળ.

જ્યારે રામચંદ્રજી તથા લક્ષમણ વનવાશ ચાલ્યા ત્યારે સીતાજીએ કહ્યુ કે હું પણ સાથે આવીશ તે સમે રામચંદ્રજીએ કહ્યુ કે તમે પીયર જાઓ તે સમેનું ધોળ. "આમર માથા મુલનું" એ રાગનુંછે પણ દોઢ જાસ્તી છે.

રામ લક્ષમણ વનમાં સીધાવતા, સતી સીતાને આવતા
સાથ કહે રઘુનાથ, પધારો પીયર ભણી. ૧
નહીતો અહીં રહો સસરાના રાજમાં, હેતે હળીમળી સાસુ
સંગાથ; નહીતો જોડી હાથ, પધારો પીયર ભણી. ૨
અમે વસ્તીમા નહી વશીએ વીનતા, અમ કરશું જઇ

વનવાસ; તમો પામો ત્રાસ, પધારો પીયર ભણી. ૩
સાથે રથ કે ઘોડું નહી રાખીએ, નહિ રાખીએ દાસી કે
દાસ; કોઈ અમ પાસ, પધારો પીયર ભણી! ૪
તમે કોઈનો પંથ કીધો નથી, ચરણે ચાલવાથી પામો
થાક; લીટી આંખો નાક, પધારો પીયર ભણી. ૫
અમે વનફળ ખાઈ ખુશીમાં રહીશું, કોઈ વિધતો કેવળ
શાક; વીના લુણ પાક, પધારો પીયર ભણી. ૬
વનમાં નથી મંદીર નથી માળીઆં, નથી પોઢવા કાજ
પલંગ; રંગીત નવરંગ, પધારો પીયર ભણી. ૭
કરશું ઘાસ કે પાનની ઝુંપડી, સુવા સાથરે ખુંચે અંગ;
એમાં શો ઉમંગ, પધારો પીયર ભણી. ૮
વનમાં હીરના ચીર તો નહિ મળે, વનમાં નહિ મળે ફુ
તા ફુલેલ; કે તેલ ધુપેલ, પધારો પીયર ભણી. ૯
વનમાં નહિ મળે રાણી સાહેલીઓ, કરશો કે સંગે ખાંતે
થી ખેલ; ઉમંગ ભરેલ, પધારો પીયર ભણી. ૧૦
વનમાં ઘાતકી રહે છે રાક્ષસ ઘણા, ત્યારે તરફ ફરે છે ભૂ
[illegible]; જેનું ઘણું જોર, પધારો પીયર ભણી. ૧૧
વનમાં વાઘ વરૂને વાંદર જેવા, ઘણા વિચરે જનાવર ઘોર;
બચે નહિ ઢોર, પધારો પીયર ભણી. ૧૨
ઉષ્ણકાળે વાયુ ઉના વાયરા, એવું દેખીને થાશો ઉદાસ;
જ્યારે જેઠ માસ, પધારો પીયર ભણી. ૧૩
વરસે મેઘ ને ઝબકશે વીજળી, તેવે ટાણે તો તરૂ તળે
વાસ; નહિ છત્ર પાસ, પધારો પીયર ભણી. ૧૪
મોટા પર્વત દેખીને માનની, તમે નજરે જોયા નહી જાય;
દીઠે ખાવા ધાય, પધારો પીયર ભણી. ૧૫
તમે રાજ કન્યા કાયા કોમળી, વનવાસનાં દુખ ન વેઠાય;
કાયા કરમાય, પધારો પીયર ભણી. ૧૬

ઘરમાં અંધારૂં દેખો ડરો ઘણા, નથી નીસરતાં કદી ઘર બાર; જો નાજુક નાર, પધારો પીયર બાળી. ૧૭
તમે બાળક વય વર્ષ સોળનાં, નથી સંકટ વેઠ્યાં લગાર; તમે કોઈ વાર, પધારો પીયર૦ ૧૮
પરણી આવીને પીયર ગયાં નથી, તમને મળવાને ઈછે બાપ; ઓપે પ્રીત આપ, પધારો પીયર૦ ૧૯
રાજા જનકજી તમને સંભારે ઘણા, તેના સંદેસા આવે સદાય; તેડાં પાછાં જાય, પધારો પીયર૦ ૨૦
ભાત ભાતનાં ભોજન ભાવતાં, તમને મોકલશે મહીપાળ પુરાવીને થાળ; પધારો પીયર૦ ૨૧
અમે અવધે ફરીને જ્યારે આવીશું, સ્નેહે લેશું તમારી સંભાળ ત્યારે તતકાળ; પધારો પીયર૦ ૨૨
રૂડી મીથીલાપુરી મન માનતી, તેમાં પામશો પરમ વિશ્રામ છે બાપનું ગામ. પધારો પીયર૦ ૨૩
ગોરી તમને ગમે તેમ હું કરૂં, એમ દલપતરામનો શામ; કહે રાજારામ; પધારો પીયર૦ ૨૪

ગરબી ૨૬.

સીતાજીના જવાબનું ધોળ.

રાગ ઉપર પ્રમાણે.

એવું સાંભળીને સીતાજી કહે, સુણો સુંદર શ્યામ સુજાણ પ્યારા મારા પ્રાણ; સાથે રાખો સ્નેહથી.
જુદા પડવાની વાત વાહાલા કહો, તેતો બોલ લાગે તીખા બાણ; રઘુકુળ ભાણ; સાથે રાખો૦ ૧
સ્વામી જ્યાં તમે ત્યાં ઘર માહરૂં, તમથી વેગળી તે પર

દેશ; હું જાણું હમેશ, સાથે રાખો૦ ૨
તમ જોગીનો વેશ જો ધારશો, તો હું જોગણનો ધરૂં વેશ;
જટા કરૂં કેશ, સાથે રાખો૦ ૩
સ્વામી તમેરે સુખી તો સુખ માહરે, તમ દુખમાંતો દુઃખ
માહરે દેહ; એમાં શો સંદેહ; સાથે રાખો૦ ૩
જે કોઈ પરણ્યા પછી રહે પીયરમાં, અવતાર ખુણો ધીક
એહ, મુવા જેવી તેહ; સાથે રાખો૦ ૪
સ્વામી તમ વિના મંદીરને મળીયાં, ભાસે પરવત મોટા સ
માન; વસ્તીતો વેરાન; સાથે રાખો૦ ૫
માહા વનમાં ભરી વસ્તી ભાસશે, જ્યારે પામીશ દરશન
દાન; કૃપાના નિધાન; સાથે રાખો૦ ૬
...મ સસરાને માત પીતા સહુ, ભલે જીવો કરો રૂડાં રાજ
મને મહારાજ; સાથે રાખો૦ ૭
સ્વામી શું કરૂં ભાઈ ભોજાઈને, સ્વામી શું કરૂં સઈયર
સમાજ, કેનું નથી કાજ; સાથે રાખો૦ ૮
સાચુ સગપણ જગમાં સ્વામી તણું, બીજો સ્વારથી સઘળો
સંસાર, કુટુંબ પરિવાર; સાથે રાખો૦ ૯
મારા લાડ પાલણ તમે લાલજી, બીજો નથી આંસુનો
લોનાર, કે એકે આધાર; સાથે રાખો૦ ૧૦
કાયા પ્રાણ બેઉ જો જુદા રહે, તો હું તમથી જુદી પડી
છેક, રહું તજી ટેક; સાથે રાખો૦ ૧૧
જો કોઈ જળથી જુદી પડી માંછળી, રાખે દુધમાં કરી
વિવેક, જીવે પળ એક; સાથે રાખો૦ ૧૨
તમે સુખના સાગર રહો વેગળા, પછી શું કરૂં રાજને પાટ;
હવેલીના ઠાઠ, સાથે રાખો૦ ૧૩
મને હીરના ચીર ગમે નહિ, મને ન ગમે ઘરાણાના ઘાટ
મટાડો ઉચાટ; સાથે રાખો૦ ૧૪

હું તો તમને દીઠે થાઉં દુખની, આંખ દીઠે તો આંધળી
પ્રીત જગતની એ રીત, સાથે રાખો૦ ૧૫
મેં તો સ્નેહ તોડી સરવ લોકથી, બાંધી તમ સંગે પુરાણ
પ્રીત, ચોરાયું છે ચીત; સાથે રાખો૦ ૧૬
જમવું જીવન તમથી-જુદા પડી, હોય વિષ.વિખનાં પકવા
ન, તે વિખના નિશાન; સાથે રાખો૦ ૧૭
ઈર્ષાએ ભોજન તમ સાથે ભાવતાં, હોય કેવળ શાક કે
પાન; તે સુધા સમાન. ૧૮
સ્વાગી તડકાને તાપ વઈશાખના, તે તો જાણીશ ચંદ્ર પ્ર
કાશ; રહું તમ પાસ, સાથે રાખો૦ ૧૯
મુજને મેલી જો પંથ પધારશો, આવી મળવાની ન ધર
શો આશ; નકી પામું નાશ. સાથે રાખો૦ ૨૦
કરતી વાત ઢળી પડી ધરણીએ, નારી જાનકી થઈ નિ
રાશ, કહે લેતી સ્વાસ; સાથે રાખો૦ ૨૧
દયા કરી દેવ દલપતરામને, સતી સીતાને દેખી ઉદાસ;
જતાં વનવાસ. સાથે રાખો૦ ૨૨

ગરબી ૨૭.

રામચંદ્રજી ને સીતાના કાગળોના ધોળ.

માઅરે માથા મુલનું એ રાગ.

સ્વસ્તી શ્રી પુરી લંકા સોહામણી,
જ્યાં રાજેછે જનક કુમારી,
પ્રીતમ ભજો પ્યારીને.
રહો અખંડ એવાતન તમ તણું,
એવી આશીશ વાંચો અમારી;
પ્રીતમ ભજો પ્યારીને.

ગોરી દૈવના જોગે જુદા પડ્યા,
પણ પ્રાણ મારા તમ પાસ;
પ્રીતમ લખે પ્યારીને. 1
એસુ બાગ બગીચે કે બંગલે,
રહુ તમ વીના અધીક ઉદાશ. પ્રીતમ લખે૦ ૨
તારો સ્નેહ ઘડી ઘડી સાંભરે,
તારો ભાવ ભુલ્યો કેમ જાય. પ્રીતમ લખે૦ ૩
મારે અરથે તમે બાળાપણ થકી,
તજ્યો સઘળો પીયર પરીવાર. પ્રીતમ લખે૦ ૪
મારાં લેશ વચન નથી લોપીઆં,
નથી કોપીઆં કદીએ લગાર. પ્રીતમ લખે૦ ૫
તારી નમ્રતા અઅલથી ગળી,
વળી શોભીતો શાંત સ્વભાવ. પ્રીતમ લખે૦ ૬
જેથી મનની ઉદાશી તરત મટે,
તારા બોલનો એવો બનાવ. પ્રીતમ લખે૦ ૭
ગોરાંદે ગુણ કેમ તારા વીસરે,
કેમ વીસરે વિનાય ભરયાં વેણ. પ્રીતમ લખે૦ ૮
હેત વસ્તુ વદન તારૂં જોવતાં,
મારા નીરખવા તલખે છે નેણ. પ્રીતમ લખે૦ ૯
દીવસો તુજ વીના દીલમાં ગોઠે નહી,
પીવુ પાણી કે જમવું અનાજ. પ્રીતમ લખે૦ ૧૦
રાતે રોઈને આંખો રાતી થઈ,
લોક પુછે તો આવે છે લાજ. પ્રીતમ લખે૦ ૧૧
ગોરી મનમાં ધારજ ધરી રાખવી,
કાલે ભાગશે ભવના વિજોગ. પ્રીતમ લખે૦ ૧૨
જેથી રીઝે આપણો જગપતી,
એવો અહોનીશ કરવો ઉદ્યોગ. પ્રીતમ લખે૦ ૧૩

જે જે વ્રજ પાડોશીઓ શુભ છે,
તેને પ્રીતથી કહેજો પ્રણામ. પ્રીતમ લખે૦ ૧૪
વખાણ મારા મીત્ર પવિત્રને,
કહેજો જરૂરનું હોય જો કામ. પ્રીતમ લખે૦ ૧૫
જોઈતી વસ્તુ જરૂર મંગાવજો,
કશો વાતે મુઝાશો ન મન. પ્રીતમ લખે૦ ૧૬
ક્યારે દેખીશું દીવસ આનંદના,
જેણે વીસરી આ દુઃખ ભરયા દન. પ્રીતમ લખે૦ ૧૭
જે જે પ્યારી તમારી સાહેલીઓ,
તેને પણ મારા કહેજો જુહાર. પ્રીતમ લખે૦ ૧૮
સાસુ સસરાની આશીશ સુંદરી,
મળશે ભામનીને ભરથાર. પ્રીતમ લખે૦ ૧૯
વધે સ્નેહ ને સંપ સુજન સાથે,
તેવો તન મન રાખજો ટેક. પ્રીતમ લખે૦ ૨૦
આગે પેડી અવધે આવશું,
એમ દલપતરામનો દેવ. પ્રીતમ લખે૦ ૨૧

ગરબી ૨૮.

સીતાજીના કાગળનું ધોળ.

રાગ ઉપર પ્રમાણે.

સ્વસ્ત શ્રી સંસ્થાન સોહામણું,
જ્યાંહાં રાજે સદા રઘુનાથ;
કાગળ લખે કામની.
લંકા થકી સીતા સુંદરી,
તેને વંદે જોડી જોડ હાથ. કાગળ લખે૦ ૨
પત્ર આવ્યો તમારો પ્રીત ભરયો,

વ્હાલા વાંચી થયો વીસરામ, કાગળ લખે૦ ૩
પ્રભુ જીવન તમથી જુદાં પડે,
ઘણા દિવસ થયા ઘનશ્યામ; કાગળ લખે૦ ૪
માટે મન મળવાને અકળાય છે,
ઘડી એક તે જુગ જેવી જાય. કાગળ લખે૦ ૫
મારાં નેણનાં નીરથી નાથજી,
સુતાં રજનીમાં સેજ ભીંજાય. કાગળ લખે૦ ૬
ઘેર આવો હવે તો ઘણી થઈ,
નહી તો જીવડો જાશે જરૂર. કાગળ લખે૦ ૭
દેવે પાંખો આપી હોય પીંડમાં,
ઉડી આવું દેશાવર દુર. કાગળ લખે૦ ૮
વાલા નીત્ય નવી વારતા વાંચીએ,
જેથી પામીએ પુરો પ્રમોદ. કાગળ લખે૦ ૯
ચતુરાઈનાં ચોજ હું ચાલવું,
આવો વિદ્વાનો કરીએ વિનોદ. કાગળ લખે૦ ૧૦
ત્રાંબા કુંડી ભરી રૂડી ઓપતી,
ભાવે ભરૂં મહીં નીરમળાં નીર. કાગળ લખે૦ ૧૧
બેસો બાજોઠે ચડી મારા ચોકમાં,
સ્વામી નવરાવું ચોળી શરીર. કાગળ લખે૦ ૧૨
કરૂં સરસ રસોઈ રૂડી રીતથી,
પ્રીતે પીરસી બેસું હું પાસ. કાગળ લખે૦ ૧૩
એવા દિવસ તે ક્યારે દેખાડશો,
ક્યારે અંતરની પુરશો આશ. કાગળ લખે૦ ૧૪
સ્વામી તમ વિના પીયરને સાસરે,
સુનો લાગે છે સઘળો સંસાર. કાગળ લખે૦ ૧૫
મારા માથાથી મુઘા પ્રભુ તમે,
મારા આત્માના છો આધાર, કાગળ લખે૦ ૧૬

આવે પરવના દિન સુખ સરવને,
હું તો શોક હદાથી સદાય. કાગળ લખે૦ ૧૭
ગાજે મેઘ ને ચમકે દામની,
આપી જામેની જંપ ન થાય. કાગળ લખે૦ ૧૮
હું તો સુની દેખુ સુખ સેજડી,
ખાલી મંદીર ખાવાને ધાય. કાગળ લખે૦ ૧૯
મારી વસ્તી ઉજડ જેવી ભાસે છે,
એક તમ વિના ત્રિભુવન રાય. કાગળ લખે૦ ૨૦
વાહાલા હું તમને કેમ વીસરું,
કેમ વીસરેયુ દાદાનું વતન. કાગળ લખે૦ ૨૧
પત્ર વાંચીને વેહેલા પધારજો,
સ્વામી શરીરના કરજો જતન. કાગળ લખે૦ ૨૨
કોઈને દુખિયાં દેખીને દુખ પામતા,
તેવી નાથ તમારી છે ટેવ. કાગળ લખે૦ ૨૩
આવે અવસરે કેમ કઠણ થયા,
તમે કલપતરૂના દેવ. કાગળ લખે૦ ૨૪

ગરબી ૨૯

સુધરેલી સ્ત્રી વિશે.

"શોક સમાળસો સખીને શોખે." એ રાગનું છે.

જેને સુધરેલી નારીરે, સદા સુખી તે સંસારી. ટેક૦
નિરમળ નમણાં દિસે નિરંતર, નેહ ભરેલાં નેણ;
મનને હરે એવાં મુખથી ખરતા, વિણીને લેઇએ વેણ. જેને૦
સ્વામીના ચિતમાં શોક કે ચીંતા, જો જાણે લવલેશ;
હેતે હસાવીને હીંમત આપે, કાપે સમુળો કલેશ. જેને૦
પુત્રને જોતાં પ્યારા પતિની જો મરણ જ જણાય,

પરઘેર તો શાનું પગલુંજ માંડે, પીયર પણ નવ જાય. જેને૦
વરજીના મનની મરજી પ્રમાણે, કામ સદા કરનાર;
સુંદરી એ ભાગ્યશાળીના સારૂં, સરજી સરજનહાર. જેને૦
સુપનામાં કદિ કોઈની સાથે, ટંટો કરે નહિ તેહ;
મેલ વિનાનું મનપણ નિરમળ, નિરમળ દિસે દેહ. જેને૦
આપે પ્રભુ એવો વૈભવ પામી, પામે પૂરો સંતોષ;
સંકટમાં પણ સ્વામીની સાથે, રીસ ન રાખે રોષ. જેને૦
ગામમાં હોય ગરીબ પોતાથી, તેનું જુવે સુખ તોલ;
દોલતવાળાની દોલત દેખી, બોલે ન હલકા બોલ. જેને૦
સ્વામીનો શુદ્ધ સ્વભાવ ગમે, મન રાચે સ્વામીને રૂપ;
સ્વામીનો શુદ્ધ સ્વભાવ ગમે, મન રાચે સ્વામીને રૂપ. જેને૦
પર પતિને તો પથર જેવા જાણે, હોય જો ભારે ભુપ. જેને૦
સાંભળે શબ્દ શિખામણના તે, જીવમાં ચોટી જાય;
દુરગુણ દેખીને દુરથી નાસે, સદગુણ શિખે સદાય. જેને૦
આળશ ઊંઘ અતિસે ન હોસે, હોસે ઉદ્યોગી અંગ;
ભંડકી તો જેને દિઠી ન ગમે, ન ગમે નઠારો સંગ. જેને૦
સ્નેહ વધારે ને શોક ઘટાડે, લોકમાં પામે લાજ;
એવી મળે જો આ દુનિયામાં, સ્વરગ દુઈએ શા કાજ. જેને૦
પુરણ પુન્યથી પુરૂષ પામે, નઉતમ એવી નાર;
દલપતરામ કહે દુનિયામાં, ધન્ય એનો અવતાર. જેને૦

ગરબી ૩૦ મી.

વેહેમ તજવા વિશેની.

જે કોઈ અબાકાજી માતને આરાધશેરે લોલ, એ રાગ.

સુણો શિખવા વિવેક એક વાતડીરે લોલ,
છુટે મુરખપણુ છેક ખુલે છાતડીરે લોલ.
રચ્યા ગુણ ભરેલા ગ્રંથ ભણો ભાવથીરે લોલ;

પામ્યા શ્રી સતીના પંથ તે પ્રભાવથીરે લોલ. ૨
તજો વેહેમ ભરી વાત વેહેમીઓ કહીરે લોલ;
ભુત પ્રેતને પિશાચ સાચ છે નહિરે લોલ; ૩
દોરા ચીઠી મંત્ર જંત્ર જુઠા જાણજોરે લોલ;
આશા કુચકાની તંત્રમાં ન આણજોરે લોલ. ૪
દેતા દામ કરે કામ દેવ દેવીઓરે લોલ;
ઠેલે ઠામ ઠામ વાત એવીઓરે લોલ. ૫
કરે ભૂપ વરખ કુંભ ડગે જોશીઓરે લોલ;
ઝુડા ઉજાણીને દંભ ઠગે ડોશિયારે લોલ. ૬
કેક પુત્ર પુત્રી કાજ અતા ખાપછેરે લોલ.
તજી લાજ જોગીરાજ પાસે જાયછેરે લોલ. ૭
વશિકરણી વાતથી લુટાયછેરે લોલ;
ભોળી ભામનીઓની જાત તે ઠગાયછેરે લોલ. ૮
ખરૂ માનીને ખચિત ચિત ચેતજોરે લોલ;
ખરા ગાવા હાવા ગીત હૈયે હેતજોરે લોલ. ૯
જશે ભુલ્યા ભરચા ભરમ મરમ જાણશોરે લોલ;
પાળવા પવિત્ર ધરમ ઈચ્છા આણશોરે લોલ. ૧૦
ભજો રાજાધિરાજ મહારાજનેરે લોલ.
શોવ કાજ વળી આજ પામ્યા લાજનેરે લોલ. ૧૧
તજો તુચ્છ જેવી ટેવ અહમેવનારે લોલ;
રીજે દલપતરામને દેવ દેવનારે લોલ. ૧૨

ક્રોધ વિશે પદ ૩૧.

નાથ કૈસે ગજકો બંધ છોડાવો. એ રાગનું.

ક્રોધપર ક્રોધ, ન કરશો કદાપી અતી ક્રોધછે પુરણ પાપી,
ક્રોધ પર ક્રોધ ન કરશો. (ટેક)

ક્રોધ કુબોધ અતિ ઉપજાવે, સદ્ય સુબોધને કાપી
વાહાલા માંહી વીરોધ વધારે, શોધ સમુળો ઉથાપી. ક્રોધ.
કૃત્ય અકૃત્ય કરશું ન વિચારે, જ્યારે રીશ રહે વ્યાપી;
મુખનું વચન ફરી મુખમાં નવ પેસે, છાપ પડાણે છાપી.
ક્રોધ પર૦ ૨

આપની સઘળી એ બિસરી સુમતિયો, ક્રોધ કુમતી જેને
આપી; નહી કરવાના કામ કરી નર, રોપાણે વનમાં વિલાપી.
ક્રોધ પર૦ ૩

ક્રોધ કરી ફરી ફરી પસ્તાયા, જે હતા પ્રૌઢ પ્રતાપી;
દલપતરામ કહે દુનીયામાં, ખ્યાત છે વાત સદાપી.
ક્રોધ પર૦ ૪

ગીત ૩૨.

જ્યારે સીતાજી પરણીને ઉઠ્યાં ત્યારે પોતાની બ્હેનપણીને
પોતાના હરખની જે વાત કહી તે વિશેનું ગીત.

છઈયે ઓળામાં ઘાલી ખોયડી, છઈયે મેર ઘેર ગાગી
દીકરી એ રાગનું.

ઉઠ્યાં પરણીને જે રામ જાનકી;
વહ્યો હઈડામાં હરખ વીવા થકી. ૧
મળી શાણી શાહેલી ને સુંદરી,
બોલી બોલ અતોલ ખુશી ભરી. ૨
સખી સાંભળ કહું એરે વાતડી;
મારી આજ શીતળ થઈ છાતડી. ૩
મારો હરિવરે હાથ ઝાલીઓ;
મને અખંડ સુખ એને આલીઓ. ૪
વર પામી સુંદર વર વિઠલો;

મેંતો કાને સુણ્યો તે તો દીઠડો. ૫
મને પળ હવે ન ગમે પીયરમાં;
મારૂં મન આણ્યું શામ શરીરમાં. ૬
વર મળીઆ મને છેલ વાંકડો.
હવે શોકને ન રાખીએ આંકડો, ૭
વર પામી હુંતો વરણાગીઓ;
મેંતો ભવો ભવ એ વર માગીઓ; ૮
મને મન મગતુ મળ્યું સાસરૂં;
હવે કેમ ધડક મનમાં ધરૂં. ૯
મારી એ સંગે જેણે સગાઈ કરી;
એને આશીશ આપુ ફરી ફરી. ૧૦
ગુરૂને શીર નામુ લળી લળી;
મને પરણાવી એ વરને વળી. ૧૧
હવે મન ગમતા સુખ માનીએ;
કેમ કોઈની શરમ દીલ આણીએ. ૧૨
મારે કસુર ન રહી કોઈ વાતની;
મારે માયા ટળી માત તાતની. ૧૩
મને માનીતી કરી હરી થાપશે;
હું તો જે જે માગીશ તે તો આપશે. ૧૪
મારે નીસરી આણ એ કરમની;
વાત મુરખ ન જાણે એ મરમની. ૧૫
પુન્ય પુરવે મે કીધાં હશે ઘણાં;
તેણે પામી ચરણ પીઉજી તણા. ૧૬
વરતે દાન કરે જેને કારણે;
તેને પામી હુંતો સુતી પારણે. ૧૭
હુંતો કાશી કેદારમાં નવ ફરી;
હુંતો ઘેર બેઠાં એ વરને વરી. ૧૮

હવે સગા સંબંધીને શું કરૂં;
હુંતો સુંદર વરની સાથે ફરૂં. ૧૯
મન માન્યું છે દસરથ લાલમાં;
વર લખ્યા સુંદર મારા ભાલમાં. ૨૦
ભુલી દુરમતી દુરગુણી ટેવને;
પરણી દલપતરામના દેવને. ૨૧

રૂસણું તોડવા વિશેનું

હુંતો ઇશ્વરને પુજવાને નીસરીરે લાલ;
ચોખા કંકાવટી વીસરીરે લાલ. એ રાગ.
કહું તે સખી તું કોઇને કહીશમારે લાલ;
કાલે રહ્યાતા કંથ રીશમાંરે લાલ. ૧
એક બોલ ન આવ્યો મારા ઉચ્ચારમાંરે લાલ;
તે ઘડીએ હું પડી વિચારમાંરે લાલ. ૨
શાને માટે રીસાયા જાચો સાસુનેરે લાલ;
આંખે પ્રવાહ વહે આંસુનેરે લાલ. ૩
ખાન પાનને ભુલી હું ગીત ગાનનેરે લાલ;
ભુલી શરીર કેરા ભાનનેરે લાલ. ૪
દાઝે ફુલ થાય શુળ તો શરીરમાંરે લાલ;
હેત ગયું છુટી હિર ચીરમાંરે લાલ. ૫
મને શુળી સમાન લાગ્યું સાસરેરે લાલ,
સુઝે નહિ જે હવે શું કરૂંરે લાલ. ૬
ચડ્યો ચાંદો આકાશે ભલા ભાગ્યનોરે લાલ;
ભડકો ઉઠ્યો તે જાણું આગનોરે લાલ. ૭
મેના પોપટ બોલે મુખ મીઠડારે લાલ;
દુઃખમાં મેં શત્રુ જેવાં દીઠડારે લાલ. ૮

ભારી વાડી તો ભયંકારથીરે લોલ;
આંખ્યોના પાટા જેવી આરશીરે લોલ. ૯
હું તો ઉઠી જઈ બેઠી દીવા આગળેરે લોલ;
કાંઈક પડી નજર ત્યાં કાગળેરે લોલ. ૧૦
ગિરધરલાલે તો ઓખાહરણું ચોપાનીયુંરે લોલ;
વાંચવા તે સારૂં મન માનીયુંરે લોલ. ૧૧
ગરબી રૂસણું તોડવાની રૂડા રાગમાંરે લોલ;
ભાળી રૂપાળી છેલ્લા ભાગમાંરે લોલ. ૧૨
લઈને ગાવા લાગી હું જ્યાં જે ઘડીરે લોલ;
ત્યાંથી ઉઠીને આવ્યા તે ઘડીરે લોલ. ૧૩
હેત આણી વખાણી વાણી બોલીઆરે લોલ;
દીલમાં હરખીને ઘણું ડોલીઆરે લોલ. ૧૪
ભાણું ખવરે ઘડીને ખવરાવડીરે લોલ;
છુટ્યો કલેશ હરી છાતડીરે લોલ. ૧૫
ભલે આવ્યો આકાશ ચડી ચંદ નુરે લોલ;
આપે છે આજ તો આનંદ તુરે લોલ. ૧૬
એમ ઓખાખથી બોધ ઉપજ્યોરે લોલ;
ભાઈરે કવિ તારૂં ભલું થજોરે લોલ. ૧૭
ગરબી સાંભળીને રાખશે જે રૂસણુંરે લોલ;
પાપ તેના માથે પૃથ્વી તણુંરે લોલ. ૧૮
જેમાં બુદ્ધિ વિશેષવાળું જે હશેરે લોલ;
તુરત તે અબોલા તજી બોલશેરે લોલ. ૧૯
બીતી ભાર તે લગાર નાવે વળીરે લોલ;
સંપે વસો સદા સાંભળીરે લોલ. ૨૦
નથી વસવું મળીને વરસ સો બસેરે લોલ;
પંખીના માળાની પેઠે તે થશેરે લોલ. ૨૧
નહી કયારે કલેશ લેશ કીજીએરે લોલ;

પ્યારથી પ્રેમરસ પીજ્યોરે લાલ. ૨૨
મહારાજા ધીરાજ તેથી રીજશેરે લાલ;
નહીતો ખરેખરા તે ખીજશેરે લાલ. ૨૩
રૂદે રાખો રૂડા દલપતરામનારે લાલ;
કાટો પ્રકારે ગુણ કામનારે લાલ. ૨૪

ગરબો.

ઉદેપુરના રાણાનો કેફ વિશેનો.

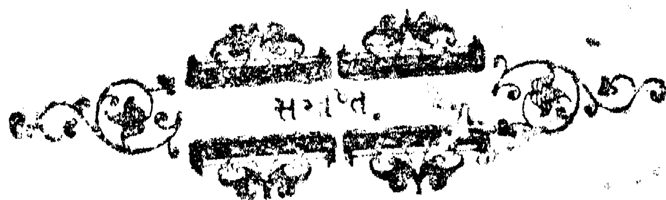
થાય છે કેફ કીધાથી નુકસાન કહું તે કેટલુંરે લાલ;
સઘળુ જાય સમુળુ સુખ, જગતમાં જેટલુંરે લાલ;
મરવુ મોત વિનાનું થાય કે, કેફ કીધા થકીરે લાલ;
ભાઈરે જગમાં લજાયા જાય, તમે જાણો નકીરે લાલ;
વળી એક કહું છું તેની વાત, સુણી વિચારજોરે લાલ;
હેત ધરીને દીન રાત, હૈયામાં ધારજોરે લાલ;
જેથી દુખ થયું એક વાર, તો દુર સમજતુ થશે લાલ;
ગયો દીન દીન ખાએ માર કે, તોપણ ત્યાં જશેરે લાલ;
છે એક મોટું ઉદેપુર ગામ કે, દોલત દેશમારે લાલ;
રાણો રાજ કરે તે ઠામ કે, ભાળે વેશમારે લાલ;
કેફ કીધાનાં નીત્ય સ્વભાવ, કુપાત્રીને ઘણોરે લાલ;
નારી પાંચ તણો એ નાવ, રૂડો રળીઆમણોરે લાલ;
એક દીન કેફ કીધી ભુપાળ, મળીને મંડળીરે લાલ;
ચડને રંગમોહોલને માળ, પડ્યો ધરાણી ઢળીરે લાલ;
તેના પડતે છુટ્યા પ્રાણ, વાણી માઠી થઈરે લાલ;
જ્યારે થયું પુરજનને જાણ કે, ધીરજ નવ રહીરે લાલ;
વરત્યો પુરમાં હાહાકાર, રૂવે નર નારીઓરે લાલ;
કેફને બહુ કીધી ધિક્કાર, જેણે નર મારીઓરે લાલ;

જગમાં બહુ ખપનો નર જેહ, વિના મોતે મુવોરે લોલ;
કેફ કીધાના છે ફળ એહ, વિચારીને જુવોરે લોલ;
રાણા ગુણ રતનનાં તુલ, જેણ મરવા સમેરે લોલ;
કીધું કેફ અમારે કુળ, કદી ન કરો તમેરે લોલ;
એ અવસરની તે હાન આજ, ઉદેપુર ગાદીએરે લોલ;
મદીરા કેફ તજો મહારાજ, કદી પણ નવ પીએરે લોલ;
જગમાં જે નર ચતુર સુજાણ, સુણી વિચારશેરે લોલ;
અકલ હીણા પુરૂષ અજાણ, સુણી વિસારશેરે લોલ;
જે જન જે લજ્જન મોનાર, કે કેફ કરે સહીરે લોલ;
તે જાણનારોને ફીટકાર, પથર જાયો નહિરે લોલ;
કપડાં ધોવા આવત કામ, ભલા ઉપકારમાંરે લોલ;
કાલું કીધું જીવત હરામ, કશો નહીં સારમાંરે લોલ;
એવો કોણ અભાગી હોય કે, મુખ કાળુ કરેરે લોલ;
છોડી ઘી સાકર રસ કોઈ, અમલ મુખમાં ધરેરે લોલ;
એ છે હલકા જનનું કામ, જેને લજ્યા નહિરે લોલ;
ઊંચો વરણ ન લેવે નામ, મદીરાનું કદીરે લોલ;
ફીટરે નર કરનારા કેફ, કે નફટ તું થયોરે લોલ;
જગમાં તુથી સારો બેલ, કે તાણે ગાડીઓરે લોલ;
કેફ કીધાની સાથે રોગ, સચેત શરીરમાંરે લોલ;
ફરી નહિ આવે એવો જોગ, અંતર પીડમાંરે લોલ;
શિક્ષા સહુ કોઈ ધરજો કાન, કે દલપતરામનીરે લોલ;
જે હોય જગમાં પુરૂષ સુજાણ, તેના કામનીરે લોલ;

પ્રભાતિયું.

ઉઠની ઉઠની ઉઠની દીકરી
કાં ધરે આશ નાથ માંહી;

એમ વાણી વદી પુત્રીની માત કહે,
ઉઠરે ઉઠરે ઉઠ ડાહી.
કાળ વહી જાય છે દંત ધાવણ તણો,
થાય છે રૂપ પ્રગટ સુઈ રેહેતાં;
દંત ધાવન કરી સ્નાન કર ચપળથઈ,
જાજ પછી ઈષ્ટ ધ્યાન સેહેતાં.
કર જરા હાજરી ઉદરની રૂચી થકી,
કર પછી પાઠ તાહારો;
પાઠ કર ચીત દઈ તજ રમત સ્વસ્થ થઈ,
જન્મના જન્મનો જાય મારે.
જે ભણી ગુણિયો એમ આચરે,
તે જને શ્રેષ્ટ સહુ સાધે;
જે રજ રમતમેં તે ભમ ભમ ગમે,
તેને અંત અવકાશમે દુઃખ બાધે.
દાસ મોહન કહે જ્ઞાન તણાં રૂપ ગણી,
એમ સત સુચના જાણ પ્યારી;
જા હવે ગુરૂ કને સાંભળ કાંઈ વાતને,
ચપળ ચીત રાખજે બેહેન મારી.

अनुक्रमणीका.